תיקון 190 לפקודת מס הכנסה

השלכות מיסוי יישומיות באפיקים פנסיוניים

ירון ואקנין, רו"ח

נייד: 052-8499885

מייל: yaronvcpa@gmail.com

האבולוציה של ענף הפנסיה בישראל

שנת 1979 – חסימת הצטרפות למסלול פנסיית יסוד

שנת 1988 – העלאת שיעורי הפרשות לפנסיית יסוד / מקיפה

שנת 1995 – סגירת הקרנות הותיקות בפני עמיתים חדשים

שנת 2000 – הפרדת מסלולי חיסכון הוני / קצבה

האבולוציה של ענף הפנסיה בישראל
- המשך -

2000 – 2004 – הפסקת הפנסיה התקציבית.

שנת 2005 – החוק להגברת התחרות בשוק ההון וחוקים נלווים

שנת 2008 – תיקון 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים

שנת 2012 – תיקון 190 לפקודת מס הכנסה

תיקון 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)

התמורות שהביא תיקון 3:

- חלוקת החיסכון הפנסיוני בין 2 מסלולים –
  - <u>קופת גמל לא משלמת לקצבה.</u>
    לא ניתן למשוך כספים שנצברו בקופה מסוג זה, **<u>למעט כספי פיצויים</u>**, אלא בדרך של העברת הכספים לקופה משלמת לקצבה.
  - <u>קופת גמל משלמת לקצבה.</u>
    קופה שניתן למשוך ממנה כספים במישרין.

תיקון 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)

התמורות שהביא תיקון 3 (המשך):

- משיכת סכום חד פעמי תתאפשר רק אם יוותר סכום קצבה מזערי (4,419 ₪ במונחי 2013).

- משיכת סכום חד פעמי תבוצע בדרך של היוון הסך העולה על סכום הקצבה המזערי.

- ניתן להוון 25% מתוך סכום הקצבה המזערי, למשך תקופה שלא תעלה על 5 שנים.

הגדרת הקצבה – סעיף 1 לפקודה

קצבה מוגדרת כהכנסה מיגיעה אישית, ועל כן יחולו עליה:

- **שיעורי מס רגילים**
- **פטור ממס לנכה/עיוור – עד 602,400 ₪ לשנה (נכון ל- 2013).**
- **חישוב נפרד לבני זוג**

ביטוח לאומי:

- **על פנסיה מוקדמת (עד גיל פרישה)**
- **עקרת בית נשואה – לא משלמת**
- **גרושה/אלמנה – משלמת**

עיקרי תיקון 190

נושא התיקון	סעיף בפקודת מס הכנסה
פריסת הפרשי קצבה	8(ג)(1)
פטור ממס על "קצבה מוכרת"	9א(ב1)
פטור ממס על "קצבה מזכה"	9א(ב)
נוסחת השילוב החדשה	9א(ג)
היוון קצבה	9א(ה)
בעלי שליטה	32(9)
חשבון חדש לפיצויים / מוטבים	3(ה4)(3)
פטור ממס על קצבת שאירים	9(ו6)

פריסת הפרשי קצבה

<u>לפי סעיף 8(ג)(1) לפמ"ה:</u>

"הפרשי שכר או **<u>הפרשי קצבה</u>** - בשנים שאליהן הם מתייחסים, אך לא יותר משש שנות מס המסתיימות בשנה שבה נתקבלו; לעניין זה, "קצבה" – קצבה המשתלמת מכוח הסדר פנסיה תקציבית כהגדרתו בסעיף 9(6ו), וכן קצבה כאמור בפסקאות (2) עד (3א) להגדרה "הכנסה מיגיעה אישית" שבסעיף 1"

(קצבה מקרן פנסיה, קצבת שאירים, קצבת אובדן כושר עבודה)

<u>דוגמא:</u>

ראובן נפגע בעבודתו ביום 1/1/05, עת מלאו לו 50 שנה.
הוגשה תביעה כנגד חברת הביטוח לתגמולי א.כ.ע בסך 10,000 ₪ לכל חודש עד מלאת לו 67 שנה.
בשנת 2013 בתום התדיינות ארוכה, הושגה פשרה בין הצדדים והוצע לו לקבל פיצוי חד פעמי בסך 1,500,000 ₪.

נדרש:

להציע פריסה לפי סעיף 8 שבפקודת מס הכנסה !

פריסת הפרשי קצבה

פתרון:

בשלב ראשון – פריסה בגין הפרשים רטרואקטיביים (לכל היותר 6 שנים המסתיימות ב-2013):

שנה	הסכום המיוחס
2008	10,000 x 12 = 120,000
2009	10,000 x 12 = 120,000
2010	10,000 x 12 = 120,000
2011	10,000 x 12 = 120,000
2012	10,000 x 12 = 120,000
2013 – בגין 2013 בגין השנים 2005 עד 2007	10,000 x 12 = 120,000 10,000 x 12 x 3 = 360,000

פריסת הפרשי קצבה

<u>פתרון:</u>

<u>בשלב שני – פריסה בגין היוון סכומים עתידיים (לכל היותר 6 שנים המתחילות בשנת 2014 ומסתיימות בשנת 2019):</u>

סך התגמול	1,500,000	
מיוחס לעבר	(1,080,000)	
יתרה	420,000	
שנות פריסה	6	**לפי סעיף 8(ג)(3)**
הכנסה שנתית	70,000 ₪ (בכל אחת מהשנים 2014 עד 2019)	

פטור ממס על "קצבה מוכרת" – סעיף 9א(א)

"קצבה מוכרת" – חלק מקצבה המשולמת על ידי קופת גמל לקצבה **שאינה קרן ותיקה**, הנובע מתשלומים פטורים

תשלומים פטורים:

- תגמולי מעביד שנזקפו כשווי לעובד
- תגמולי עובד שלא העניקו זיכוי ממס
-כספי פיצויים, לאחר מס, שהועברו לחשבון חדש בקופת גמל לא משלמת - לקצבה על שם העמית
-כספים של נפטר, לאחר מס, שהועברו לחשבון חדש בקופת גמל לא משלמת לקצבה על-שם המוטב
- כספי עמית עצמאי שלא העניקו ניכוי או זיכוי ממס

פטור ממס על "קצבה מוכרת" – סעיף 9א(ב1)

הקצבה המוכרת שמקבל אחד מאלה <u>פטורה ממס</u>:

(1) יחיד שמלאו לו 60 שנים;

(2) יחיד שפרש פרישה מוקדמת כאמור בפסקה (2) להגדרה "גיל פרישה" שבסעיף קטן (א).
– משמע, קצבה מוכרת בשל אובדן כושר עבודה לפני גיל 60.

פטור ממס על "קצבה מזכה" – סעיף 9א

הגדרות - סעיף 9א(א):

"קצבה מזכה" – סך כל הקצבאות שמקבל אדם, למעט **קצבה מוכרת**

"קצבה" – קצבה המשתלמת מאת מעביד, או המשתלמת מאת קופת גמל וכן קצבה המשתלמת על פי ביטוח מפני אבדן כושר עבודה, כהגדרתו בפסקה (3א) להגדרה "הכנסה מיגיעה אישית" שבסעיף 1, והכל למעט קצבת שאירים כהגדרתה בסעיף 9(6ו)

"תקרת הקצבה המזכה" – 8,310 שקלים חדשים (נכון ל- 2013)

פטור ממס על "קצבה מזכה" – סעיף 9א

<u>סעיף 9א(ב):</u>

"קצבה מזכה שמקבל יחיד שהגיע לגיל פרישה, תהיה פטורה ממס עד לסכום שלא יעלה על 67% מתקרת הקצבה המזכה"

<u>דגשים:</u>

•גיל פרישה – גבר – 67, אישה – 62 (בשנת 2013, אך צפוי לעלות ל- 64) / פרישה בעקבות א.כ.ע.

•תקרת הקצבה המזכה – 8,310 ₪ (במונחי 2013).

•שיעור הפטור – כיום (שנת 2013) עומד על 43.5% ויעלה בהדרגה עד ל- 67%.

•סכום הפטור – מחושב מתוך "תקרת הקצבה המזכה", גם אם הקצבה בפועל נמוכה יותר.

פטור ממס על "קצבה מזכה" – סעיף 9א

•גובה הפטור ממס:

שנים	2012 – 2015	2016 – 2019	2020 – 2024	2025 ואילך
שיעור הפטור	43.5%	49%	52%	67%
תקרת הפטור	3,615	4,072	4,321	5,568

חשוב: הסכום הפטור מחושב תמיד על בסיס "תקרת הקצבה המזכה", ולא מתוך הקצבה בפועל.

<u>דוגמאות לניצול הפטור:</u>

קצבה בפועל	שנת 2013		שנת 2025 ואילך	
	סך פטור	סך חייב	סך פטור	סך חייב
3,000	3,615	0	5,568	0
7,000	3,615	3,385	5,568	1,432
10,000	3,615	6,385	5,568	4,432

נוסחת השילוב החדשה – סעיף 9א(ג)

בבסיס הנוסחא עומד עיקרון לפיו - שיעור הפטור הנוסף, שהוענק במסגרת תיקון 190 כפיצוי על שלילת משיכה של סכום הוני, יעמוד לזכות הפורש, גם אם ניצל את מלוא תקרת הפטור על מענקי הפרישה.

הנוסחא חלה על מי שזכאי לפטור ממס על קצבה מזכה , אשר קיבל לידיו גם מענקי פרישה פטורים ממס לפי סעיף 9(7א)(א)

נוסחת השילוב החדשה – סעיף 9א(ג)

<u>הגדרות לעניין נוסחת השילוב:</u>

"תקרת ההון הפטורה" – ההפרש שבין: A x B x C ← 180 x 43.5% x 8,310 (נכון ל- 2013)

לבין: D x E ← 1.35 x מענקים פטורים

A = תקרת הקצבה המזכה (8,310 ₪ - במונחי 2013)
B = 43.5% (במונחי 2013, ויעלה בהדרגה עד ל- 67%)
C = מכפיל ההמרה להון (180 – קבוע)
D = מענקים פטורים בגין 32 שנות עבודה, הצמודים למדד מיום קבלתם ועד ליום 1.1 בשנת גיל הזכאות
E = מקדם. המקדם מתקבל מחישוב המופיע בסעיף הפקודה, שתוצאתו - 1.35.

נוסחת השילוב החדשה – סעיף 9א(ג)

דוגמא 1:
לראובן מלאו 67 שנה ביום 1/7/13.
קצבתו החודשית הינה בסך 10,000 ₪.
קיבל בשנת 2013 מענקי פרישה פטורים ממס בסך 100,000 ₪, בגין 10 שנות עבודה אצל מעסיקו האחרון.
קיבל ב- 1/1/03 מענקי פרישה פטורים ממס בסך 150,000 ₪ בגין 30 שנות עבודה אצל מעסיקו הקודם.
לא נתקבלו מענקים פרט לנ"ל.
מדד 1/1/03 – 100 נק'
מדד 1/1/13 – 120 נק'

נדרש: לחשב את גובה הפטור על הקצבה!

נוסחת השילוב החדשה – סעיף 9א(ג)

פתרון דוגמא 1:

- ההון הפטור 8,310 X 43.5% X 180 = 650,673
- מענקים פטורים:

מעסיק אחרון 100,000X1.35 = (135,000)

מעסיק קודם 150,000X(22/30)X(120/100)X1.35 = (178,200)

- יתרת ההון הפטורה 337,473
- **קצבה פטורה 1,875 = 337,473/180**

- **קצבה חודשית חייבת במס: 10,000 – 1,875 = 8,125**

נוסחת השילוב החדשה – סעיף 9א(ג)

דוגמא 2:
- ביום 1/10/13 פרש ראובן עת מלאו 67 שנה, לאחר 42 שנות עבודה.
-ערב הפרישה קיבל לידיו מענקים בסך 800,000 ₪, שמתוכם 464,000 ₪ יועדו לרצף קצבה.

נדרש:
א. מהן האפשרויות העומדות בפני ראובן, כך שיהיה זכאי לפטור המרבי על הקצבה?
ב. מהו הפטור המינימאלי על הקצבה ?

נוסחת השילוב החדשה – סעיף 9א(ג)

פתרון דוגמא 2:

<u>סעיף א:</u>

סך המענקים שנתקבלו	800,000	
סך שיועד לרצף קצבה		<u>464,000</u>
יתרת המענקים	336,000	
סך המיוחס לכל שנה	336,000/42 = 8,000	
מכך – 10 שנים ראשונות	8,000*10 = 80,000 – משיכה בפטור מלא	
מכך – 32 שנים אחרונות	8,000*32 =256,000 – משיכה חייבת במס שולי	

סכום הפטור על הקצבה: 8,310 * 43.5% =3,615

נוסחת השילוב החדשה – סעיף 9א(ג)

פתרון דוגמא 2:

<u>סעיף ב':</u>

- ההון הפטור 8,310 X 43.5% X 180 = 650,673
- מענקים פטורים:

  מעסיק אחרון 256,000X1.35 = <u>(345,600)</u>
- יתרת ההון הפטורה 305,073
- **קצבה פטורה: 305,073/180 = 1,695**

נוסחת השילוב החדשה – סעיף 9א(ג)

הוראת מעבר:

לגבי מי שהגיע ל"גיל הזכאות" לפני 1/1/12 , תחול נוסחת השילוב לחישוב שיעור הפטור בהתאם להוראות סעיף 9 א(ג)כנוסחו ערב התיקון. על השיעור המתקבל מוסיפים את תוספת הגדלת הפטור (8.5% ב- 2012 ועד 32% מ- 2025) את סה"כ אחוזי הפטור יש להכפיל בתקרת הקצבה המזכה (8,310 ₪ ב- 2013) התוצאה היא סכום הקצבה הפטורה לה זכאי יחיד כאמור.

נוסחת השילוב החדשה – סעיף 9א(ג)

דוגמא להוראת מעבר:

ראובן פרש מספר שנים קודם המעבר להוראות תיקון 190.
קצבתו החודשית 7,000 ₪, ונכון לשנת 2011 היה זכאי לפטור בשיעור 20%,
אשר חושב על בסיס הוראות הפקודה ערב המעבר.

	לפני	אחרי (במונחי 2013)
קצבה חודשית	7,000	7,000
פטור	(1,400)=20%*7,000	(2,368)=(8.5%+20%)*8,310
קצבה חייבת	**5,600**	**4,632**

היוון קצבה – סעיף 9א(ה)

הכלל המנחה – דין ההיוון כדין הקצבה

לאור האמור, תקרת ההיוון הפטור:

180*תקרת הקצבה המזכה*67%

במונחי 2013 – לפי שיעור מלא: 1,002,186 = 180 * 8,310 * 67%

היוון קצבה – סעיף 9א(ה)

דגשים:

- **אם נתקבלו מענקים פטורים –**

יש להפחיתם מתקרת ההיוון, כשהם מוכפלים במקדם (1.35) וצמודים למדד 1/1.

- **היוון קצבה מוכרת –**

פטור עד לתקרת ההיוון הפטור. אם נערך היוון של קצבה מזכה, יש להפחית את תקרת ההיוון בהתאם.

היוון קצבה מוכרת מעל לתקרת הפטור – מרכיב הרווח יחויב במס 15%.

היוון קצבה – סעיף 9א(ה)

דוגמא:

- ראובן הגיע לגיל הזכאות ופרש לאחרונה (2013) לאחר 35 שנה וקיבל מענק פרישה בסך 1.5 מיליון ₪.
- לזכותו נצברו בביטוח מנהלים 3 מיליון ₪, שמתוכם 1.2 מיליון ₪ נובעים מתשלומים פטורים (קרן – 900,000, רווחים – 300,000)
- מקדם הקצבה – 200.
- סך הקצבה החודשית – 15,000 ₪, ומכך 6,000 ₪ קצבה מוכרת.
- **ראובן מעוניין להוון סך של 5,000 ₪ מתוך הקצבה המוכרת. (סך ההיוון = 1,000,000 ₪)**

נדרש:

לחשב את הסך הפטור ממס בעת ההיוון, ואת סכום החיוב במס !

היוון קצבה – סעיף 9א(ה)

פתרון דוגמא:

- תקרת ההיוון הפטור 8,310 X 43.5% X 180 = 650,673
- מענקים פטורים: 12,120 X 32 X 1.35 = (523,584)
- יתרת ההון הפטורה 127,089 = **היוון פטור של קצבה מוכרת**

- **היוון חייב במס 1,000,000 – 127,089 = 872,911**
- **מרכיב הרווח 872,911 * (300,000 / 1,200,000) = 218,228**
- **שיעור המס 15%**

- **סכום החיוב במס 218,228 * 15% = 32,734**

בעלי שליטה – 32(9)

בהתאם להוראות הסעיף, יותרו ההוצאות שלהלן:

- **תשלומים לקופ"ג לקצבה בגין מרכיב הפיצויים - עד לתקרה של 12,120 ₪ לשנה (1,010 לחודש).**
- **תשלומים ע"ח תגמולים – הפרשה עד 7.5% (כולל א.כ.ע) לשכר של עד 4 פעמים השמ"ב (35,312 ₪ לחודש).**
- **תשלומים לקרן השתלמות – עד 4.5% מהשכר, ועד לתקרת שכר של 188,544 ₪ לשנה.(15,712 ₪ לחודש).**
- **תשלומי פנסיה על ידי החברה - לפי מכפלת 1.5% לכל שנת עבודה בשכר הממוצע לאורך השנים.**

חשבון חדש (פיצויים/מוטבים)

<u>העברה כספי פיצויים לחשבון חדש – סעיף 23(א)(2א) לחוק הפיקוח:</u>

"העברה של כספים ממרכיב הפיצויים **<u>בקופת גמל לא משלמת לקצבה</u>** או מקופת גמל אישית לפיצויים, **<u>לחשבון חדש בקופת גמל לא משלמת לקצבה</u>** על שמו של העמית, **<u>שלא יהיה ניתן להפקיד אליו תשלומי כספים נוספים</u>**, וזאת **<u>לאחר שנוכה מהסכום האמור מס</u>** בהתאם להוראות סעיף 164 לפקודת מס הכנסה לגבי החלק שאינו פטור לפי סעיף 9(7א) לפקודה האמורה"

<u>העברה כספי מוטבים לחשבון חדש – סעיף 23(א)(2ב) לחוק הפיקוח:</u>

"העברה של כספים המגיעים למוטב מקופת גמל לא משלמת לקצבה, מקופת גמל לתגמולים או מקופת גמל אישית לפיצויים, לחשבון חדש בקופת גמל לא משלמת לקצבה **<u>על שמו של המוטב</u>**, **<u>שלא יהיה ניתן להפקיד אליו תשלומי כספים נוספים"</u>**

חשבון חדש (פיצויים/מוטבים)

<u>הטלת מס על חשבון חדש לפיצויים – סעיף 3(ה4)(3) לפמ"ה:</u>

"ריבית ורווחים אחרים שמשך יחיד מקופת גמל לא משלמת לקצבה והנובעים מכספים שהועברו **<u>לחשבון חדש כאמור בסעיף 23(א)(2א) או (2ב)</u>** לחוק הפיקוח על קופות גמל, יראו אותם כהכנסה מריבית, ואולם רווחים שקיבל כאמור בסכום הפרשי הצמדה שחושבו על הכספים כאמור יראו אותם כהכנסה מהפרשי הצמדה; משך יחיד חלק מהכספים כאמור, יראו אותם כאילו נמשכו על חשבון קרן, ריבית והפרשי הצמדה, באופן יחסי"

המשמעות – הטלת מס בשיעור 25% על הרווחים הריאליים.

<u>לעניין דיני המס בלבד</u>, יראו כספים המגיעים למוטב מקופת גמל לא משלמת לקצבה, מקופת גמל לתגמולים או מקופת גמל אישית לפיצויים, שלא נמשכו בידי המוטב ולא הועברו לחשבון חדש כאמור בסעיף קטן (א)(2ב), <u>בתוך שלושה חודשים מיום פטירתו של העמית</u>, ככספים שהועברו לחשבון חדש כאמור באותו סעיף קטן בתום התקופה האמורה.

קצבת שאירים

נושא הפטור על קצבת השאירים הוסדר בסעיף 9(ו6):

•**קצבת שאירים שנובעת מתשלומים פטורים –** פטור מלא.

•**קצבת שאירים שאינה מתשלומים פטורים –** פטור בגובה תקרת הקצבה המזכה (נכון לשנת 2013 - 8,310 ₪). **גם אם מתקבלת מקרן פנסיה חדשה / תוכנית ביטוח.**

"קצבת שאירים" – קצבה המשולמת עקב פטירתו של אדם, לאחד מאלה:

(1) בן זוגו של הנפטר בעת הפטירה, לרבות מי שהיה הידוע בציבור כבן זוגו של הנפטר;

(2) ילדו של הנפטר, לרבות ילדו המאומץ, וכן ילדו של בן זוגו של הנפטר, ובלבד שטרם מלאו לו 21 שנים או שאין לו כושר להשתכר מעבודה או ממשלח יד;

(3) הורה של הנפטר שכל פרנסתו על הנפטר ערב פטירתו, ואין לו כושר להשתכר מעבודה או ממשלח יד;

קצבת שאירים

הוראות סעיף 9א(ו) – מניעת תכנוני מס:

•מי שנפטר לאחר שמלאו לו 75 שנה **<u>וטרם החל לקבל קצבה מוכרת</u>** – יראה כאילו היוון את רובד הקצבה המוכרת ערב הפטירה.

•תשלומים פטורים שנצברו לעמית ערב פטירתו והרווחים עליהם, שהועברו <u>לקופת גמל לקצבה</u>, לשם משיכתם כקצבה מוכרת, יהיו פטורים ממס **אם נמשכו כקצבה**, ואולם אם ביקש המוטב להוונם יחולו על ההיוון הוראות סעיף קטן (ה) ויראו לעניין זה כתשלומים פטורים <u>רק את התשלומים הפטורים בעת הפטירה.</u>

•יחיד שנפטר <u>לאחר שהתחיל לקבל קצבה מוכרת</u> מקופת גמל לקצבה והובטח לו מספר מזערי של תשלומי קצבה שישולם לו, ולאחר פטירתו – למוטביו, יראו ביתרת התשלומים המשולמים למוטביו כקצבה או כקצבת שאירים, לפי העניין, ואולם אם ביקש המוטב להוון את יתרת התשלומים יחולו על ההיוון הוראות סעיף קטן (ה)(3)

תודה רבה על

ההקשבה

<u>לפרטים נוספים:</u>

נייד: 052-8499885

מייל: yaronvcpa@gmail.com